

Eina nuo 1988 m. spalio 28 d.

LPKTS puslapis interne: <http://www.lpkts.lt>

LIETUVOS POLITINIŲ KALINIŲ IR TREMTINIŲ SĄJUNGOS SAVAITRAŠTIS

* 2015 m. spalio 16 d. *

L. Kazlavickas: Laisvės kovų pamokos turi tapti patrauklesnės mokiniui

Praėjusią savaitę Seime surengta diskusija, skirta 18 valandų Lietuvos laisvės kovų istorijos pamokų integracijai šalies mokyklose aptarti. Susitikime dalyvavę LR Seimo narys Liutauras Kazlavickas, Švietimo ir mokslo ministerijos atstovas Rimantas Jokimaitis, Ugdymo plėtotės centro (UPC) atstovė Nijole Grybovienė, Lietuvos politinių kalinių ir tremtinių sąjungos (LPKTS) valdybos pirmininkė Rasa Duobaitė-Bumbulienė.

Pasiaukojimo ir kovos už laisvę istoriją. LPKTS konferencijas istorijos mokytojams ir moksleiviams rengia jau ne vieneri metai, tačiau labai džiugu, jog sulaukėme Seimo nario Liutauro Kazlavicko ir ministerijos atstovų dėmesio bei pagalbos. Tai artėjantį renginį padės pakelti į naują kokybinį lygmenį, – mintimis dalijosi Rasa Duobaitė-Bumbulienė.

Aptardami pedagogų bendradarbiavimo ir dalijimosi geraja patirtimi svarbą, diskusijos dalyviai sutarė dar šiais metais surengti diskusiją – seminarą, kuriamės dalyvautų istorijos mokytojai metodininkai, ne tik integravę Lietuvos laisvės kovų istorijos mokymą į programą, bet ir savarankiskai sukūrė mokiniam patrauklių, gyvajų istorijos pažinimą apimančių metodinių priemonių.

„Laisvės kovų istorija yra geriausias drąsos, pasiaukojimo bei meilės artimui ir Tėvynei pavyzdys. Tačiau reikia pripažinti, jog praėjus keiliems metams šios pamokos neretai telieka „sausų“ mokymosi elementu, įkalintu klasės ir formalaus istorijos pažinimo ribose. Ir nors jau šiandien turime puikių pavyzdžių, kai kūrybingi mokytojai ši dalyką paverčia proaktyviomis ir įtraukiančiomis pamokomis, vis dėlto dar ne visos mokyklas pilnavertiškai išnaudoja jas supančią istoriškai svarbią aplinką“, – teigė parlamentaras L. Kazlavickas.

Seimo nario minčiai, jog mokytojai turėtų leisti jauniui partizanų istoriją pažinti ne tik iš vadovėlių, bet ir lankant svarbius vietos paminklus, muziejus, bendraujant su dar gyvais istorijos liudininkais bei kuriant įvairius projektus, pritarė ir LPKTS valdybos pirmininkė Rasa Duobaitė-Bumbulienė.

„Laisvės kovų istorijos mokymasis pirmiausiai turėtų prasidėti nuo gilesnio savo regiono istorijos pažinimo – juk kiekviename regione, mieste ar miestelyje rasime istoriškai svarbių paminklų, vietų, gyvų amžininkų, menančių

Atminimo kryžius tėvui, seneliui, istorijai

Buvo gražus spalio 8-osios vidudienis, kai susirinkome Mažuolių miško pakraštyje, šalia kurio – Miežaičių kaimas. Jame ant aukštumėlės (dabar ten – tušti arimai) gyveno Vincento Šniuolio ir Veronikos Plungytės-Šniuoliénės šeima. Augo trys vaikai: Jonas Vytautas (slapyvardžiu Vytenis, Svačinas), Viktoras (slapyvardžiu Vytytis, Girėnas, Linas) ir Birutė Elena Šniuolytė-Pajarskiene (slapyvardžiu Ida). Šniuolių šeimos prisiminimui ir buvo skirtas susibūrimas.

„Žiauri lemtis, juoda ne-ganda / Užgriuvo téviškél žalią. / Nuvyto rūtos ir jurginai, / Suklupo motina ant kelių,“ – eiléraščio posmai į susirinkusius kreipėsi renginio vedėja Vilija Kašcionienė. Prieš 70

metų, pačiame 1945-ųjų vasaros viduryje, liepos 28-ąją, tėvas, senelis Vincentas Šniuolis ėjo į mišką pranešti partizanams, tarp kurių buvo ir abu sūnūs, apie kaime esantį NKVD

baudžiamajį būri, kuris šukuos mišką. Pateko į pasalą ir suknuubo šioje pamirkėje kulkų suvarpyta krūtine. Tai buvo pirmoji Šniuolių šeimos auka.

(keliamas į 8 psl.)

Pamiršti negalima

Balbieriškio seniūnijos „Vidupio“ kaimų bendruomenės pirmininkas žiūroniškis Alfonas Vitkauskas yra iš tų žmonių, kurie įsitikinę, kad néra atėties be praeities ir kad praeities pamiršti negalima. Žuvusių Lietuvos partizanų žiūroniškių brolių Vinco ir Prano Raškauskų atminimui Juozas Raškauskas prie téviškės sodbos beržo prikalė kryžių. Kitoje kelio pusėje Alfonso Vitkausko sumanymu 2010 metais buvo pastatytas gražus medinis kryžius. Laikas bėga, medis ne visada pateisina lūkesčius... Todėl šiaisiai metais bendruomenės pirmininko rūpesčiu toje pat vietoje šiuose kraštuose kovoju sių partizanų atminimui pastatytas naujas kryžius.

Kryžius meniškas, sukonstruotas iš dviejų dalii. Viršutinė jo dalis su ornamentais ir Kristaus Kančia padovanojo alytiškis Gintaras Kavaliauskas, pagrindui ažuolo parūpiino žiūroniškis Adas Vitkauskas. Kryžių padarė Artūras Zienka iš Radžiūnų, nuolatinėje vietoje jį įtvirtino Adas Vitkauskas su sūnumi Vitaliju-mi, taip pat ir stovą vėliau iš-kėlimui. Finansiškai darbus parėmė ūkininkas Svajūnas Nevecka.

Spalio 3 dieną Krokialaukio bažnyčioje kunigas Gintautas

Steponaitis aukojo šv. Mišias už žuvusius ir mirusius partizanus, jų artimuosius ir bendruomenės gyventojus – taip prasidėjo šventė, skirta partizanų, kovoju sių už Lietuvos laisvę, atminimui.

Po pamaldų šventė tėsesi

žiūronių kaime, kur kunigas Gintautas Steponaitis pašventino naują kryžių ir prie kryžiaus pritvirtintą paminklinę lentą su 28 šio krašto partizanų ir ryšininkų pavardėmis, gi-mimo ir mirties datomis.

(keliamas į 8 psl.)

TS-LKD PKTS valdybos posėdyje

Spalio 10 dieną Kaune į posėdį rinkosi TS-LKD Politinių kalinių ir tremtinių frakcijos naujai išrinkti valdybos nariai. Posėdis pradėtas Lietuvos himnu ir tylos minute, prisimeinant visus Anapilin išėjusius bendražygius.

Politinę situaciją trumpai apžvelgė posėdyje dalyvavę LR Seimo nariai (PKTF nariai) V.V. Margevičienė, A. Anušauskas, A. Dumčius, M. Adomėnas. Jie kalbėjo apie pabėgelių problemą, Švedijos karališkosios poros vizitą Lietuvos, švietimo reikalus.

A. Anušauskas teiks Seimui įrudens sesijos darbotvarę įrasytiklausimą dėl Šaulių sajungos narių ginklų laikymo namuose, taip pat dėl privalomojo šaukimo į kariuomenę termino pratėsimo – tam dabar priešinasi Krašto apsaugos ministras.

Vienas iš valdybos posėdžio klausimų – rinkimai į LR Seimą 2016 metais. PKT frakcijos pirmininkė V.V. Margevičienė paaškino, kad šiuo metu vyksta kandidatų kėlimas vienmandatėse apygardose, kandidatai bus patvirtinti TS-LKD tarybos posėdyje ir po to

kelsime kandidatus į daugiamandatę apygardą, tai yra sudarysime TS-LKD sąrašą. Reikia jau dabar galvoti apie galimas kandidatūras.

Frakcijos valdybos pirmininkas M. Adomėnas kalbėdamas apie rinkimus į Seimą parbėžė, kad norint laimeti rinkimus apygardose neužtenka nesioti lankstinukus ar plakatus, reikia naujų sąlyčio taškų su žmonėmis, ragino pradėti formuoti komandas, padėsiančias kandidatams, parbėžė gerai paruoštų stebėtojų poreikį.

PKTF valdybos pirmininkas M. Adomėnas pristatė frakcijos veiklos strategijos 2015–2017 metų projektą, kuris bus išplautas frakcijos nariams, prašoma pareikšti nuomonę.

PKTF valdyba posėdyje sprendė organizacinius klausimus: patvirtinta PKTF frakcija TS-LKD Raseinių skyriuje, pavesta valdybos nariui G. Rutkauskui sušaukti Kauno rajono Politinių kalinių ir tremtinių frakcijos narių susirinkimą.

PKTF valdybos pirmininko pavaduotoja patvirtinta Rasa Duobaitė-Bumbulienė.

TS-LKD PKTF valdybos inf.

LPKTS valdybos posėdyje

Spalio 10 dieną Lietuvos politinių kalinių ir tremtinių sajungos būstinės salėje įvyko LPKTS valdybos posėdis. Valdybos pirmininkė Rasa Duobaitė-Bumbulienė apžvelgė pastarojo mėnesio darbus. Gauti atsakymai į sąskrydyje „Su Lietuva širdy“ priimtas rezoliucijas iš LR Krašto apsaugos ministerijos, LR Kultūros ministerijos, LR Seimo švietimo, mokslo ir kultūros komiteto, LR Švietimo ir mokslo ministerijos. Prisimintas pasitarimas Alytuje dėl paminklo Dainavos apygardos partizanams statymo (apie tai rašėme „Tremtinyje“ Nr. 35, 2015-09-18). Labai gaila, tačiau naujoji Kauno miesto valdžia atmetė Partizanų alejos projekto finansavimą, kuris jau buvo architekto J. Anuškevičiaus paruoštas ir LPKTS valdyba jam buvo pritraus. Lėšos šiam projektui buvo numatyti miesto biudžete.

Valdybos pirmininkė informavo, kad rugsėjo viduryje gauta paraša iš Lietuvos Respublikos Vyriausybės kanceliarijos pagal Istorinės atminties puoselėjimo 2015 metų projektą. Lėšos paskirstytos filialams pagal rašytus projektus. Šiuo metu laukiama atskaitos patvirtinimo ir lėšų antrajam etapui (4 ketvirčiu).

Rasa Duobaitė-Bumbulienė priminė, kad iki spalio 20 dienos

Valdybos pirmininkė žymenui „Už nuopelnus Lietuvai“ apdovanoti: Jurbarko filialo teikimu – Vytautas Jurgis Kairys ir Algirdas Genys, Telšių filialo teikimu – Mečislovas Šilinskas. Aptartas ir puikiai įvertintas Alytaus filialo organizuotas žygis „Dainavos apygardos partizanų takais“.

Nutarta, jog LPKTS valdybos posėdis vyks lapkričio 21 d., tarybos posėdis – gruodžio 19 d.

LPKTS valdybos inf.

Mieli „Tremtinio“ skaitytojai,

Labai apsidžiaugiau gavęs kvietimą bendrauti su Jumis iš laikraščio puslapių. Man tai didelė garbė. Trumpai pabandyti paaškinti, kodėl. Taip pat prisistatysi, nes tikram bendravimui labai svarbus tarpu savio pasitikėjimas.

Gimiai Lietuvai labai svarbiais metais, kai buvo pradėta leisti „Lietuvos Katalikų Bažnyčios Kronika“, kai gyvu fakelą tapo Romas Kalanta. Gimiai Vilniuje ir iš kartoto labai pamilaū ū miestą, nors gali atrodyti, kad jis vienai atsitiktinai pasitaikė mano šeimos kelyje.

Mano mama Ada kilusi iš Vidurio Lietuvos, kur jos tėvai turėjo Šukį dvarą šalia Žeimių, Jonavos rajone. Deja, mamos mama tuo pat po gimdymo mirė nuo džiovos. Netrukus Lietuva buvo okupuota ir didžioji dauguma mamos artimųjų buvo ištremti. Jos tėčiai, jau keliaujant į traukinį, vežantį į Sibirą, pavyko perduoti dukrelę vienai iš savo serė. Mama Sibiro išvengė, tačiau teko slapstytis, glaučius pas svetimus. Sunkumai jos nepalaužė ir ji sugebėjo ne tik baigti mokyklą (nors niekada nebuvu nei pioniere, nei komjaunuole), bet ir Kauno medicinos institutą ir tapo stomatologe. Beje, tame pačiame traukinyje, kuris vežė mano senelį ir kitus gimines į Sibirą, gimė mergytė Vaidevutė (vėliau išaugusi į puikią politikę ir Seimo narę), kurios šeima Sibire gyveno tame pačiame name su mano seneliu.

Mano tėtis Vytautas gime Klaipėdoje ir netrukus visa šeimai teko slapstytis, glaučius pas svetimus. Sunkumai jos nepalaužė ir ji sugebėjo ne tik baigti mokyklą (nors niekada nebuvu nei pioniere, nei komjaunuole), bet ir Kauno medicinos institutą ir tapo stomatologe. Beje, tame pačiame traukinyje, kuris vežė mano senelį ir kitus gimines į Sibirą, gimė mergytė Vaidevutė (vėliau išaugusi į puikią politikę ir Seimo narę), kurios šeima Sibire gyveno tame pačiame name su mano seneliu.

Mano tėtis Vytautas gime Klaipėdoje ir netrukus visa šeimai teko slapstytis, glaučius pas svetimus. Sunkumai jos nepalaužė ir ji sugebėjo ne tik baigti mokyklą (nors niekada nebuvu nei pioniere, nei komjaunuole), bet ir Kauno medicinos institutą ir tapo stomatologe. Beje, tame pačiame traukinyje, kuris vežė mano senelį ir kitus gimines į Sibirą, gimė mergytė Vaidevutė (vėliau išaugusi į puikią politikę ir Seimo narę), kurios šeima Sibire gyveno tame pačiame name su mano seneliu.

Mano tėtis Vytautas gime Klaipėdoje ir netrukus visa šeimai teko slapstytis, glaučius pas svetimus. Sunkumai jos nepalaužė ir ji sugebėjo ne tik baigti mokyklą (nors niekada nebuvu nei pioniere, nei komjaunuole), bet ir Kauno medicinos institutą ir tapo stomatologe. Beje, tame pačiame traukinyje, kuris vežė mano senelį ir kitus gimines į Sibirą, gimė mergytė Vaidevutė (vėliau išaugusi į puikią politikę ir Seimo narę), kurios šeima Sibire gyveno tame pačiame name su mano seneliu.

Mano tėtis Vytautas gime Klaipėdoje ir netrukus visa šeimai teko slapstytis, glaučius pas svetimus. Sunkumai jos nepalaužė ir ji sugebėjo ne tik baigti mokyklą (nors niekada nebuvu nei pioniere, nei komjaunuole), bet ir Kauno medicinos institutą ir tapo stomatologe. Beje, tame pačiame traukinyje, kuris vežė mano senelį ir kitus gimines į Sibirą, gimė mergytė Vaidevutė (vėliau išaugusi į puikią politikę ir Seimo narę), kurios šeima Sibire gyveno tame pačiame name su mano seneliu.

Mano tėtis Vytautas gime Klaipėdoje ir netrukus visa šeimai teko slapstytis, glaučius pas svetimus. Sunkumai jos nepalaužė ir ji sugebėjo ne tik baigti mokyklą (nors niekada nebuvu nei pioniere, nei komjaunuole), bet ir Kauno medicinos institutą ir tapo stomatologe. Beje, tame pačiame traukinyje, kuris vežė mano senelį ir kitus gimines į Sibirą, gimė mergytė Vaidevutė (vėliau išaugusi į puikią politikę ir Seimo narę), kurios šeima Sibire gyveno tame pačiame name su mano seneliu.

Mano tėtis Vytautas gime Klaipėdoje ir netrukus visa šeimai teko slapstytis, glaučius pas svetimus. Sunkumai jos nepalaužė ir ji sugebėjo ne tik baigti mokyklą (nors niekada nebuvu nei pioniere, nei komjaunuole), bet ir Kauno medicinos institutą ir tapo stomatologe. Beje, tame pačiame traukinyje, kuris vežė mano senelį ir kitus gimines į Sibirą, gimė mergytė Vaidevutė (vėliau išaugusi į puikią politikę ir Seimo narę), kurios šeima Sibire gyveno tame pačiame name su mano seneliu.

Mano tėtis Vytautas gime Klaipėdoje ir netrukus visa šeimai teko slapstytis, glaučius pas svetimus. Sunkumai jos nepalaužė ir ji sugebėjo ne tik baigti mokyklą (nors niekada nebuvu nei pioniere, nei komjaunuole), bet ir Kauno medicinos institutą ir tapo stomatologe. Beje, tame pačiame traukinyje, kuris vežė mano senelį ir kitus gimines į Sibirą, gimė mergytė Vaidevutė (vėliau išaugusi į puikią politikę ir Seimo narę), kurios šeima Sibire gyveno tame pačiame name su mano seneliu.

Mano tėtis Vytautas gime Klaipėdoje ir netrukus visa šeimai teko slapstytis, glaučius pas svetimus. Sunkumai jos nepalaužė ir ji sugebėjo ne tik baigti mokyklą (nors niekada nebuvu nei pioniere, nei komjaunuole), bet ir Kauno medicinos institutą ir tapo stomatologe. Beje, tame pačiame traukinyje, kuris vežė mano senelį ir kitus gimines į Sibirą, gimė mergytė Vaidevutė (vėliau išaugusi į puikią politikę ir Seimo narę), kurios šeima Sibire gyveno tame pačiame name su mano seneliu.

Mano tėtis Vytautas gime Klaipėdoje ir netrukus visa šeimai teko slapstytis, glaučius pas svetimus. Sunkumai jos nepalaužė ir ji sugebėjo ne tik baigti mokyklą (nors niekada nebuvu nei pioniere, nei komjaunuole), bet ir Kauno medicinos institutą ir tapo stomatologe. Beje, tame pačiame traukinyje, kuris vežė mano senelį ir kitus gimines į Sibirą, gimė mergytė Vaidevutė (vėliau išaugusi į puikią politikę ir Seimo narę), kurios šeima Sibire gyveno tame pačiame name su mano seneliu.

Mano tėtis Vytautas gime Klaipėdoje ir netrukus visa šeimai teko slapstytis, glaučius pas svetimus. Sunkumai jos nepalaužė ir ji sugebėjo ne tik baigti mokyklą (nors niekada nebuvu nei pioniere, nei komjaunuole), bet ir Kauno medicinos institutą ir tapo stomatologe. Beje, tame pačiame traukinyje, kuris vežė mano senelį ir kitus gimines į Sibirą, gimė mergytė Vaidevutė (vėliau išaugusi į puikią politikę ir Seimo narę), kurios šeima Sibire gyveno tame pačiame name su mano seneliu.

Mano tėtis Vytautas gime Klaipėdoje ir netrukus visa šeimai teko slapstytis, glaučius pas svetimus. Sunkumai jos nepalaužė ir ji sugebėjo ne tik baigti mokyklą (nors niekada nebuvu nei pioniere, nei komjaunuole), bet ir Kauno medicinos institutą ir tapo stomatologe. Beje, tame pačiame traukinyje, kuris vežė mano senelį ir kitus gimines į Sibirą, gimė mergytė Vaidevutė (vėliau išaugusi į puikią politikę ir Seimo narę), kurios šeima Sibire gyveno tame pačiame name su mano seneliu.

Mano tėtis Vytautas gime Klaipėdoje ir netrukus visa šeimai teko slapstytis, glaučius pas svetimus. Sunkumai jos nepalaužė ir ji sugebėjo ne tik baigti mokyklą (nors niekada nebuvu nei pioniere, nei komjaunuole), bet ir Kauno medicinos institutą ir tapo stomatologe. Beje, tame pačiame traukinyje, kuris vežė mano senelį ir kitus gimines į Sibirą, gimė mergytė Vaidevutė (vėliau išaugusi į puikią politikę ir Seimo narę), kurios šeima Sibire gyveno tame pačiame name su mano seneliu.

Mano tėtis Vytautas gime Klaipėdoje ir netrukus visa šeimai teko slapstytis, glaučius pas svetimus. Sunkumai jos nepalaužė ir ji sugebėjo ne tik baigti mokyklą (nors niekada nebuvu nei pioniere, nei komjaunuole), bet ir Kauno medicinos institutą ir tapo stomatologe. Beje, tame pačiame traukinyje, kuris vežė mano senelį ir kitus gimines į Sibirą, gimė mergytė Vaidevutė (vėliau išaugusi į puikią politikę ir Seimo narę), kurios šeima Sibire gyveno tame pačiame name su mano seneliu.

Mano tėtis Vytautas gime Klaipėdoje ir netrukus visa šeimai teko slapstytis, glaučius pas svetimus. Sunkumai jos nepalaužė ir ji sugebėjo ne tik baigti mokyklą (nors niekada nebuvu nei pioniere, nei komjaunuole), bet ir Kauno medicinos institutą ir tapo stomatologe. Beje, tame pačiame traukinyje, kuris vežė mano senelį ir kitus gimines į Sibirą, gimė mergytė Vaidevutė (vėliau išaugusi į puikią politikę ir Seimo narę), kurios šeima Sibire gyveno tame pačiame name su mano seneliu.

Mano tėtis Vytautas gime Klaipėdoje ir netrukus visa šeimai teko slapstytis, glaučius pas svetimus. Sunkumai jos nepalaužė ir ji sugebėjo ne tik baigti mokyklą (nors niekada nebuvu nei pioniere, nei komjaunuole), bet ir Kauno medicinos institutą ir tapo stomatologe. Beje, tame pačiame traukinyje, kuris vežė mano senelį ir kitus gimines į Sibirą, gimė mergytė Vaidevutė (vėliau išaugusi į puikią politikę ir Seimo narę), kurios šeima Sibire gyveno tame pačiame name su mano seneliu.

Mano tėtis Vytautas gime Klaipėdoje ir netrukus visa šeimai teko slapstytis, glaučius pas svetimus. Sunkumai jos nepalaužė ir ji sugebėjo ne tik baigti mokyklą (nors niekada nebuvu nei pioniere, nei komjaunuole), bet ir Kauno medicinos institutą ir tapo stomatologe. Beje, tame pačiame traukinyje, kuris vežė mano senelį ir kitus gimines į Sibirą, gimė mergytė Vaidevutė (vėliau išaugusi į puikią politikę ir Seimo narę), kurios šeima Sibire gyveno tame pačiame name su mano seneliu.

Mano tėtis Vytautas gime Klaipėdoje ir netrukus visa šeimai teko slapstytis, glaučius pas svetimus. Sunkumai jos nepalaužė ir ji sugebėjo ne tik baigti mokyklą (nors niekada nebuvu nei pioniere, nei komjaunuole), bet ir Kauno medicinos institutą ir tapo stomatologe. Beje, tame pačiame traukinyje, kuris vežė mano senelį ir kitus gimines į Sibirą, gimė mergytė Vaidevutė (vėliau išaugusi į puikią politikę ir Seimo narę), kurios šeima Sibire gyveno tame pačiame name su mano seneliu.

Mano tėtis Vytautas gime Klaipėdoje ir netrukus visa šeimai teko slapstytis, glaučius pas svetimus. Sunkumai jos nepalaužė ir ji sugebėjo ne tik baigti mokyklą (nors niekada nebuvu nei pioniere, nei komjaunuole), bet ir Kauno medicinos institutą ir tapo stomatologe. Beje, tame pačiame traukinyje, kuris vežė mano senelį ir kitus gimines į Sibirą, gimė mergytė Vaidevutė (vėliau išaugusi į puikią politikę ir Seimo narę), kurios šeima Sibire gyveno tame pačiame name su mano seneliu.

Mano tėtis Vytautas gime Klaipėdoje ir netrukus visa šeimai teko slapstytis, glaučius pas svetimus. Sunkumai jos nepalaužė ir ji sugebėjo ne tik baigti mokyklą (nors niekada nebuvu nei pioniere, nei komjaunuole), bet ir Kauno medicinos institutą ir tapo stomatologe. Beje, tame pačiame traukinyje, kuris vežė mano senelį ir kitus gimines į Sibirą, gimė mergytė Vaidevutė (vėliau išaugusi į puikią politikę ir Seimo narę), kurios šeima Sibire gyveno tame pačiame name su mano seneliu.

Mano tėtis Vytautas gime Klaipėdoje ir netrukus visa šeimai teko slapstytis, glaučius pas svetimus. Sunkumai jos nepalaužė ir ji sugebėjo ne tik baigti mokyklą (nors niekada nebuvu nei pioniere, nei komjaunuole), bet ir Kauno medicinos institutą ir tapo stomatologe. Beje, tame pačiame traukinyje, kuris vežė mano senelį ir kitus gimines į Sibirą, gimė mergytė Vaidevutė (vėliau išaugusi į puikią politikę ir Seimo narę), kurios šeima Sibire gyveno tame pačiame name su mano seneliu.

Mano tėtis Vytautas gime Klaipėdoje ir netrukus visa šeimai teko slapstytis, glaučius pas svetimus. Sunkumai jos nepalaužė ir ji sugebėjo ne tik baigti mokyklą (nors niekada nebuvu nei pioniere, nei komjaunuole), bet ir Kauno medicinos institutą ir tapo stomatologe. Beje, tame pačiame traukinyje, kuris vežė mano senelį ir kitus gimines į Sibirą, gimė mergytė Vaidevutė (vėliau išaugusi į puikią politikę ir Seimo narę), kurios šeima Sibire gyveno tame pačiame name su mano seneliu.

<p

Įvykiai, komentarai

Socialdemokratai mėgsta prabanga

Kaip manote, ar šaliai, kuriuoje pagarba įstatymams néra aukščiausio lygio, neturéti generalinio prokuroro yra ne per didelę prabanga? Greičiausiai per didelę, atsakys kiekvienas sveikai mąstantis pilietis. Deja, Lietuvoje tokiu sveikai mąstančiu piliečiu šiuo metu pri-trūkome ne bet kur, o... Seime. Seimas jau antrą kartą atmetė Prezidentės Dalios Grybauskaitės siūlytą kandidatūrą į šalies generalinio prokuroro postą. Didžiausia atsakomybė už tai, kad Lietuvos Respublikos generalinė prokuratūra liko be vadovo, tenka socialdemokratams, kuriems neatrodo per didelę prabanga valstybei neturēti generalinio prokuroro.

Pirmą kartą Seimui neįtiko Prezidentės pasiūlyta Kauno apygardos teismo pirmininko Nerijaus Meilučio kandidatūra – vasarą Seimas N. Meilučio kandidatūrą atmetė. Priežastys nebuko aiškios, na, nebent tai, kad žiniasklaidoje pasirodė pasvarstymų, kodėl Prezidentė renkasi kandidatus kažkur provincijoje (užuomina į 2010–2015 metais buvusi generalinį prokurorą Darių Valį, į generalinę prokuratūrą atėjusį dirbtį iš Akmenės), o ne žinomus teisininkus iš sostinės.

Panašių pasvarstymų pasigirdo ir antrą kartą, kai Seimas rudens viduryje atmetė antrą Prezidentės D. Grybauskaitės

pasiūlytą kandidatūrą į generalinio prokuroro postą – Kaišiadorių apylinkės teismo pirminkę Editą Dambrauskienę. Ir vėl prabilta, neva, nejau nėra kvalifikotų teisininkų Vilniuje?

Tačiau šie „pasvarstymai“ neatlaiko kritikos vien dėl to, kad Prokuratūros įstatyme sakoma, jog „generaliniu prokuroru gali būti skiriamas asmuo, kuris yra ne jaunesnis kaip 35 metų, nepriekaištingos reputacijos, moka valstybinę lietuvių kalbą, turi Lietuvos pilietybę, aukštąji universitetinį išsilavinimą ir yra išgijęs teisés bakauro ir teisés magistro ar teisininko profesinį kvalifikacinių laipsnį, turi ne mažesnį kaip 10 metų tarnybos prokuroriu ir (arba) teisėjų arba kito teisinio darbo stažą.“

Kaip matote, nieko nepasakyta apie tai, iš kur turi būti kandidatas. Kita vertus, Kauko „gilia provincija“ irgi nepavadinsi, tad kyla klausimas, koks priežastys verčia Seimo valdančiąją koaliciją kišti pagalius į ratus ne tik Prezidente, bet ir visai teisinei sistemai Lietuvoje, kurios generalinei prokuratūrai jau kone metai vadovauja laikinai generalinio prokuroro pareigas einantis generalinio prokuroro pavaduotojas Darius Raulušaitis. Ir kodėl praeitos kandidacijos Seimui neklivo tai, kad kandidatas iš Akmenės, o ne iš Vilniaus?

Reikalas tas, kad praeitos kadencijos Seime valdančioji koalicija priklausė TS-LKD ir liberalams, o šis Seimas – socialdemokratų, „tvarkiečių“, „darbiečių“, Lietuvos lenkų rinkimų akcijos. Dabar pabandykime prisiminti, kurios iš išvardintų politinių partijų turi daugiau reikalų su prokuroriais? Klausimas ne retorinis – šiame Seime tarp valdančiųjų yra netgi tokia partija, kuri viša turėjo sėdėti ant teisiamųjų suolo, tačiau (tai vėl mūsų teisėsaugos subtilybės) pasinaudojo įstatymu netobuluju ir sugebėjo išvengti tokio finalo, tepaaukojusi savo įkūrėjų ir porą lyderių.

Tad ko čia stebėtis, kad Darbo partija nepalaikė Prezidentės pasiūlytų kandidatų į generalinio prokuroro postą – šiai partijai išvis nepatinka prokurorai! Ir „Tvarkos ir teisingumo“ partijai nepatiko kandidatūra (gal tiksliau būtų sakyti, kad jai nepatinka viskas – nei kandidatūra, nei prokuratūra, nei prezidentūra), tačiau priežascių partijos ruporas P. Gražulis nepaaiškino, tik sviedė primityvumo akmenį į Prezidentės daržą.

Ką socialdemokratai? Ogi ta, kad premjeras A. Butkevičius „nemati reikalo“ dalyvauti balsavime. Še tau atsakinias požiūris į valstybės reikalus! Dar galima suprasti kokio nors „tvarkiečio“ P. Gražulio priešiskumą, tačiau kad Vy-

riausybės galva taip atsainiai žiūrėtų į generalinės prokuratūros vado nebuvo problema – nežiūkėtina.

Kita vertus... „Teisingumo ministro Juozo Bernatonio name statybose galima įtarti tam tikras korupcijos apraiškas, – „Žinių radijui“ sakė Seimo nėra Agnė Bilotaitė, apie tai spalio 8 dieną rašė portalas „Delfi.lt“. Apie šiuos teisingumo ministro nemalonumus rašė ir „Alfa.lt“. Na, jeigu jau teisingumo ministras susijęs su korupcija, tuomet ir socialdemokratų nenoras turėti generalinį prokurorą yra visiškai suprantamas. Greičiausiai teisi valstybės vadovė D. Grybauskaitė, pasakiusi, kad iš šios kadencijos Seimo neverta tikėtis generalinės prokuratūros vadovo.

Bet tuo istorija nesibaigė – visai nesenai „Tvarkos ir teisingumo“ partija pasiūlė į generalinius prokurorus „labiausiai tinkamą kandidatūrą“ – ilgametį Seimo Teisės ir teisėtvarkos komiteto pirmininką Juliją Sabatauską. Kadangi siūlyti generalinio prokuroro kandidatūrą yra išimitinai valstybės prezidento funkcija, o Seimas tam pritaria arba ne, tai „tvarkiečių“ pirmininkas Rolandas Pakšas pareiškė, jog valdančioji koalicija turėtų teikti Prezidentei šią kandidatūrą, mat tai būtų „konstruktivus sprendimas“.

Pasiūlymas labai patiko so-

cialdemokratų frakcijos Seime seniūnei Irenai Šiaulienei – matyt, todėl, kad socialdemokratai visada buvo už tai, jog generalinei prokuratūrai neturi vadovauti „kišeninis prokuroras“. O kas gali būti labiau „nekišeninis“, nei savos partijos atstovas?

Todėl negali nesutikti su anoniminio komentatoriaus vertinimu: „Nepriekaištingos reputacijos ir krištolinio skaidrumo teisininkės Ručienės partija įvardijo savo kandidatą į generalinius prokurorus – ilgametį etatinį Seimo teisės ir teisėtvarkos komitetovaduką. Žurnalistai vos ne kasdien rašo apie teisėjų bendruomenės, liaudyje vadinamos „klanu“, keistus sprendimus, apie neigalius prokurorus, apie apgailėtiną policijos ir kitų jėgos struktūrų pareigūnų padėtį bei darbą, galiausiai apie keistai netobulus įstatymus.

Tai vis dalykai, kuriems tiesiogiai daro įtaką Seimo, kaip aukščiausio valstybės valdžios organo, Teisės ir teisėtvarkos komitetas. Pakso, Komskio ir Ručių partija įvertino ilgalaičio darbo teisės ir teisėtvarkos komiteto „pasiėkimus“, kurie yra geriausia rekomendacija būti generaliniu prokuroru.“

Nei pridėti, nei atimti – na, nebent tai, kad čia tinka posakis „atitiko kirvis kotą“.

Gintaras MARKEVIČIUS

Sankcijos skaudžiai kerta per Kremliaus ambicijas

Mūsų karštakošiai dažnai kalba, kad sankcijomis Rusijos nepriversi laikytis tarptautinių normų. Vis dėlto gyvenimas rodo, jog Vakarų įvestos sankcijos Rusijai yra labai žalingos šiai šaliai ir jos vadovas Putinas yra priverstas skubėti. Dar nesibaigė Kremliaus žygis prieš Ukrainą, o jau pradėta karjauti Sirijoje.

Kokiomis tik dingstims nesidangstyti Putinas, vis tiek aišku, kad laiko jam lieka vis mažiau, nes smunkant Rusijos ekonomikai (kuri, tiesiškai sakant, niekada ir nebuvuvo pakilusi į aukštesnį lygį, o laikėsi tik dėl aukštų naftos ir dujų kainų), mažėja ir galimi bės finansuoti karinį potencialą.

Visose gyvenimo srityse pastebimas šis Rusijos ekonomikos smukimas – netgi mūsų verslininkai teigia, jog su rūsais bendradarbiauti versle sunku ne tik dėl sankcijų, bet ir dėl smukusios rublio vertės.

Prisiminkime ir mūsų poil-

sio industriją – Lietuvos kurortuose nebéra turtingų rusų, kažkada besižarsčiusi pinigais „i kairę ir į dešinę“. Atrodo, su sunkumais susiduria ir turtingiausio Rusijos valdžios elito atžalos...

Tarp daugybės Rusijos televizijos kanalų nelengva ap tikti tokį, kuris nebūtų Kremliaus putinistų propagandos ruporas. Tačiau tokį kanalą yra, vienas iš jų – „Dožd“ („Lietus“). Nenuostabu, jog šis kanalas Rusijoje putinistų vertinamas kaip „antinacionalinis“, „išdavikškas“, nes Jame kalbama ir rodoma tai, ką Kremlis mielai užčiauptų. Nesenai per vieną ryto žinių laidą buvo parodytas trumpas interviu su Rusijos prezidento Vladimiro Putino atstovo spaudai Dmitrijaus Peskovo dukterimi Jelizaveta.

Interviu trumpas, tačiau iškalbingas – visų pirma mąstyti, jog žurnalistė labai rizikuoją kalbindama tokio svarbus asmens dukrytę, kuri

bet kurią akimirką gali pasiūsti žurnalistę „ant trijų raižių“ ir užpjudyti asmens savybiniais. Kitas iškalbingas dalykas yra tas, jog Peskovo duktė kalbinama ne kur nors Kremlieje ar Rubliovkoje (tai prabangiausias Maskvos rajonas, kuriame įsikūrusi Kremliaus „grietinėlė“ ir oligarchai), bet „auksinio“ jaunimėlio pa-mėgtame naktiniame klube Paryžiuje. Taip taip, Paryžiuje – Kremliaus viršūnelių vakių gyvena ne „didingoje ir šlovingoje Rusijoje“, bet niekina muose Vakaruose (ir Putino, ir Lavrovo, ir kitų putinistų vaikai „myli savo motulę Rusiją“ iš tolo – kas iš Vokietijos, kas iš JAV). Belieka stebėtis putinistų niekingumu – jie pi la pamazgas ant Vakarų (tieki ant ES, tiek ant JAV), tačiau patys godžiomis akimis ir burnomis kabinasi į juos. Kaip sakoma, spjaudo į šulinį, iš kurio patys geria...

Dar vienas dalykas nustebi- no šiame interviu: tai Jelizave-

tos atsakymas į žurnalistės klausimą apie nesenai įvykusias jos tévo (Dmitrijaus Peskovo) ir olimpinės čiuozimo čempionės Tatjanos Navkos vestuves. Taigi duktė Jelizaveta atsakė, kad ...nebuvo jokių vestuvių! Še tau, boba, devintinės – viso pasaulio spauda mirgėjo nuo nuotraukų iš šių vestuvių, visus normalius žmones pribloškė pusę milijono eurų kainuojantis jaunikio Peskovo rankinis laikrodis, pasukui – 3,5 tūkstančių eurų per savaitę kainuojanti jachtos nuoma (išsinuomota medaus mėnesiui), vėliau – pusseptinto milijono eurų kainuojantis namas Rubliovkoje, kuriame įsikūrė naujavedžiai...

Bet duktė sako, kad vestuvių nebuvo: „Man tėtė sakė, kad vestuvių nebuvo, o tėciu reikia pasitiketi ir tikėti“. Štai taip gyvena putinistai – kažkokiamė nerealiame pasaulyje, kur duktė mato viena, o pasaulis – visai ką kita. Bet juk tai ir yra tikrasis pu-

tinistų veidas – meluoti „per akis“, nekreipiant dėmesio į akivaizdžius dalykus.

Trumpo interviu pabaigoje (juk dykinėjančios naktiniame klube Peskovo dukters laikas yra labai brangus) žurnalistė paklausė, kokią Jelizaveta norėtų matyti Rusiją ateityje? „Tokią, kurioje visi žmonės būtų lygūs ir nebūtų sankcijų“ – atsakė ši.

Ironiška, kad turtingo Kremliaus veikėjo (beje, Rusijos opozicionierius Aleksejus Navalnas nuolat kelia klausimą, iš kur tokie valstybės taranautojo turtai?) duktė kažką sapalioja apie žmonių lygibę Rusijoje, tarsi jai tai iš tikrujų rūpėtų. (Juk lygibę Rusijoje įmanoma tik vienu atveju – jei visi jos piliečiai taptų skurdžiais.) Tačiau paminėtos sankcijos verčia atkreipti dėmesį – jei jau tokio turtingo Kremliaus veikėjo dukteriai tai rūpi, vadinas, tos sankcijos veikia!

Gintaras MARKEVIČIUS

Žemaičių partizanų apygardos vadui Steponui Grybauskui – 90 metų

Spalio 23 dieną dimisijos kapitonas, Vyčio Kryžiaus ordino kavalierius Stepas Grybauskas švenčia garbingą sukaktį. Pažvelgęs nuo metų aukštumos į nueitą gyvenimo kelią šiandien jis gali didžiuotis, kad nė kartoto nebuvo pasukta šunkeliais, kad neprisimena dienų, dėl kurų tektų rausti ar gailėtis.

Stepo tėvas, vienintelis šeimos maitintojas, paprastas darbininkas, sugebėjo ne tik išlaikyti namuose šeimininkaujančią žmoną, keturis sūnus ir dvi dukteris, bet vyresniuosius leisti ir gimnazijon. Nuo mažens Stepuko galva buvo pramušta sportui. Dar būdamas gimnazistas žaidė Telšių miesto suaugusiųjų futbolo ir krepšinio komandose. Mokykla ir šeima ugđė ir jo patriotiškumą. Dar labiau ši jausmą sustiprino savo akimis matyti Rainių kankinių išniekinti kūnai.

Būdamas vos 17 metų, jis jau Lietuvos laisvės armijos narys, 1944 metų vasarą dalyvavo „Vanagų“ stovykloje prie Platelių. Vėl užslinkus raudonajam marui, Stepas – pirmojo Žemaičių legiono štabo narys, vado adjutantas. Kartu su artimiausiu bendražygium Henriku Petkevičium išklampota daugybė Žemaitijos miškų, mezgant atskirų partizanų grupių ryšius su legiono stabu, dalyvauta ne vienose kautynėse. Kadangi Stepas turėjo ir menininko „gyslelę“, jam buvo pavestas ir dokumentu padirbiinėjimas, kuriems blankų ir kitų reikmenų iš lektuvo buvo numetę vokiečiai. Dėl to ir buvo pramintas Sekretorium.

Štabo vadovybei nutarus, kad turintieji gerus dokumentus

tus bus naudinėsi legalizavęsi, Stepas draugu sportininku dėka prisiregistravo Klaipėdoje ir tapo žaidžiančiu treneriu Klaipėdos futbolo ir krepšinio komandoje. Vis dėlto čekistai, ne be išdavikų pagalbos, suodė Stepo partizaninę praeitį ir netrukus jis atsidūrė ten, kur gerokai buvo „pakasyta“ nugara bei „grūdinta“ karceriye. Tiesa, tų „malonumų“ teko tik po to,

kai Stepas griežtai atsisakė bendradarbiauti su MGB. Toliau – Lukiskės, mušlynės su kriminalistais ir lagerių pragaras, vos neprivėdės prie savižudybės. Išgelbėjo sportas. Lagerio vadovybei sužinojus, kad jis – buvęs futbolininkas, buvo pakviestas žaisti už miesto laisvųjų komandą, prieš tai, žinoma, geriau pamaitinus ir nebevarant į darbą. Vėliau statybose išryškėjo jo meniniai gabumai, tad su likimo draugu Jonu Tatoriumi buvo tapę pagrindiniai statomų kultūros namų ir kitų pastatų skulptūrų ir lipdinių autoriais.

1956 metų rudenį grįžus Lietuvon po ilgių peripetių Stepu pavyko prisiregistruoti Klaipėdoje (prieš tai trumpam

pagyveno Eišiškėse ir Druskininkuose). Isidarbino dailininku apipavidalintoju „Dailės“ kombinate. Tai jo, Stepo Grybausko, lipdiniai, visa gipsatūra ir 15 stacių puošia sudėtingos istorijos Marijos Taikos Karalienės bažnyčią Klaipėdoje.

Nors sveikata jau nebe ta, Stepas ir toliau vadovauja Žemaičių partizanų apygardai, yra aktyvus įvairių renginių dalyvis, neatsisako susitikti su moksleiviais, šauliais ir savanoriais, papasakoti apie partizanų gyvenimą ir kovas. Metų našta neatbukino jo humoro jausmo, optimizmo. Tad palinkėkime jam to jausmo neprasti dar ilgai.

Algimantas BŪDAS

Visada pirmose gretose

Ne kiekvienas nusipelno tokiuo įvertinimo: „Visada pirmose gretose“. Šiuos žodžius skiriame ilgamečiam LPKTS Kauno filialo nariui Antanui Šinkūnui.

Antanas gimi 1935 metų spalio 16 dieną Anykščių rajono Leliūnų valsčiaus Velykūnų kaime. 1948-aisiais tryliktuosi einantį Antanuką su mama ir trimis sesutėmis ištrėmė į Sibirą. Tėvų jau buvo ištrėmę.

Kelionę Šinkūnai baigė Irkutsko sritys Talcų miškų pramonės masyve, kur paaugliui teko dirbtį kartu su suaugusiais pačius sunkiausius miško žaliaivos paruošimo darbus. Sunki vaikystė kartu ir užgrūdino jaunuoli. Jis išgijo profesiją, pirmiausia – elektriko, kuri vėliau gyvenime labai pravertė.

I Lietuvą Antanas Šinkū-

nas grįžo 1959 metais. Tėviškė rado apgruviusią, tad pats ėmėsi ją atstatyti. Kaip perspektyvus specialistas, Antanas Šinkūnas dirbo pačiuose svarbiausiuose naujai kuriamuose Lietuvoje objektuose – statant Antalieptės, vėliau Kauno elektrines, kuriant svarbias Lietuvos įmones. Isidarinės „Lietuvos automatinės“ pavaldumo įmonėse tapo patikimu ir reikalingu darbuotoju.

Apsigyvenęs Kaune tėsė darbų virtines, sukūrė šeimą. Kartu su žmona Antanina užaugino šešis vaikus – du sūnus ir keturias dukteris. Atgimimo metais papildė LPKTS Kauno skyriaus narių gretas. Jo paslaugomis ne kartą pasinaudojome, nes gerai žinome – Antanas neapvils. Vien jo dalyvavimas ekspedicijoje, pargabe-

nant iš Sibiro mirusių lietuvių palaikus, ko vertas!

Sveikiname jubiliatą garbingo 80-ojo gimtadienio proga. Linkime sveikatos, kūrybinės ugnelės, puikios kloties viuose Jūsų darbuose.

LPKT Kauno filialas

Sveikiname

Garbingo 90-ojo jubiliejaus proga nuoširdžiai sveikiname 1944 m. Lietuvos laisvės armijos Platelių karinės takto mokymo stovyklos dalyvi, paskutinį LLA Žemaičių legiono štabo nari, buvusį politinį kalini, atkurtos LLKS Žemaičių apygardos vadą, karj savanori, Vyčio Kryžiaus ordino kavalierių Steponą GRYBAUSKĄ.

Linkime, kad visos gražiausios akimirkos niekada neišblėstų, lydėtų stipri sveikata, gera nuotaika, artimųjų meilė.

**Lietuvos laisvės armijos karių ir rėmėjų sąjunga,
LPKT Telšių skyrius**

*Ne, širdis nesensta ir nežyla,
Jeigu ji turtinga ir dosni,
Tarsi saulės spinduliuos sušyla
Tie, kuriems gerumą dalini,*

*Devyni dešimtmečiai praėjo,
Širdyje gerumo neužgniaužę,
Todėl jis, išsaugotas tarp vėjų,
Visus dar šildo, tarsi laužas.*

Buvusių Irkutsko tremtinę Gražinę VITKIENĘ sveikiname 90-ojo jubiliejaus proga. Linkime ilgiausią metų, sveikatos, Dievo palaimos. Tegu nesenka širdies šilumos ir stiprybės versmė, būkite laiminga ir visų mylima.

LPKTS Kauno filialas

Padėka

Dékojame knygos „Tremties vaikai“ 2-osios dalies leidybai paaukojusiai

Stasei Tamašauskienei – 20 eurų.

LPKTS valdybos pirmininkė Rasa Duobaitė-Bumbulienė

Skelbimai

Spalio 22 d. (ketvirtadienį) 12 val. Šiaulių P. Višinskio bibliotekoje (Aušros al. 62) LPKRS Šiaulių filialo nariams Sveikatingumo centro lektorius Tomas Vilūnas skaitys paskaitą „Širdies ir kraujotakos sutrikimai. Jų gydymas“. Dalyvaus choras „Tremtinys“. Diskusijas pratėsime prie arbato puodelio.

Spalio 23 d. (penktadienį) 16 val. LPKTS salėje (Laisvės al. 39, Kaune) įvyks rašytojos Aldonos Ruseckaitės naujausios knygos „Žemaitė“ pristatymas. Koncertuos Juozo Grudžio konservatorijos, šiomet švenčiančios 95-ąsias išteigimo metines, moksleiviai.

Renginio globėja – LR Seimo narė Vincė Vaidevutė Margevičienė.

Spalio 30 d. (penktadienį) 11 val. LPKTS Šiaulių filialas organizuoja lapų grėbimo talką Šiaulių Ginkūnų kapinių Tremtiniių sektoriuje. Apsirenkite darbiniais drabužiais, atsineškite siukšlius maišų sugrébtiems lapams supilti.

Lapkričio 2 d. (pirmadienį) 12 val. LPKTS Šiaulių filialo narius kviečiame ateiti į Šiaulių Ginkūnų kapines prie Tremtiniių sektoriaus pagerbtį išėjusiuosius amžinybėn. Atsineškite žvakučių.

Užsiprenumeruokite „Tremtinį“

Prenumerata priimama bet kuriame „Lietuvos pašto“, „Pay Post“ skyriuje, per „Lietuvos pašto“ laiškininką, paskambinės informacijos tel. 8 700 55 400, internetu www.prenumeruok.lt.

Laikraštis išeina 4 kartus per mėnesį.

Prenumeratos indeksas 0117.

Kaina: 1 mėn. – 2,36 euro, 3 mėn. – 7,08 euro.

Egzaminas tremties vagone

Pabaiga.
Pradžia Nr.36 (1154)

Po kurio laiko Birutei su mama iš šio pasaulio krašto netikėtai pavyko ištrūkti. Šunimis kinkytomis rogėmis iš kažin kur pas juos atvyko pagyvenęs rusas enkavedistas su jam į dukras tinkančia jaunute žmona – Rusijos latve, gydytoja. Jie turėjo įvertinti tremtinį gyvenimo sąlygas ir sveikatos būklę bei galimybę toliau sunkiai dirbti. Visų tremtinį patikrinimas apsiribojo latvio Viktoro Hasmanio apklausa. Jis vienas atsakinėjo į visus atvykusių klausimus. Patikrinus Viktoro sveikatą, neslepiantį simpatijos savo tautiečiu latvė nusprendė nukreipti įjoperuotis. Pateikus šį dokumentą, Viktoras galėjo su žuvimi pakrauta baržą keliauti į Krasnojarską. Tačiau vyras nusprendė padėti Birutei ir jos mama. Viktoras paprašė dokumentą išduoti merginosvardu. Sunku patiketi, bet Birutė tokį dokumentą gavo. 1955 metais su mama išvyko į Krasnojarsko ligoninę.

Krasnojarske prasidėjo kitas gyvenimas. Nežinodama, kad brandos atestatas Biržuoje jai išrašytas, pirmiausia susirado darbą ir sumanė čia baigti vidurių mokyklą. Be eškodama mokyklos, pačiame miesto centre Birutė sutiko tą „šiaurės šiaurėje“ juos lankiusią gydytoją latvę. Si nusivedė į valdžios įstaigą. Tuometinės Latvijos atstovė Krasnojarske rinko ištremtus latvių vaikus, kad sugrąžintų juos namo. Latviškai kalbanti Birutė buvo gerokai pajauinta ir gavo pažymą apie jos latvišką kilmę. Išvykimas į Rygą vyko neįtiketinai greitai: jau kitą dieną ji privalejo atvykti į geležinkelio stotyje skirtą traukinį. Grįžtančiųjų į Tėvynę buvo pririnkti keli vagonai. Tuo tarpu Apolonija garlaiviu nuplaukė atgal į kolūkį Novosiolovsko rajone ir ten pragyveno dar dvejus metus.

Kelionės į Latviją metu, per eidama iš vagono į vagoną, 21 metų Birutė stropiai prižiūrėjo jaunuosius savo bendrakėleivius: juos maitino, rankijo utėles. Ir štai traukinys atvyko į Rygą. Geležinkelio stotyje jaunieji keliauninkai buvo sudodinti į autobusus. Birutė pateko į autobusą, kuriuo važiavo pats vaikų namų direktorių. Tuo metu tekėjo saulė. Sujaudintu ir iškilmingu balsu vaikų namų direktorių pareiškė maždaug taip: „Pažiūrėkite pro langus ir pamatyse, kad čia saulelė daug šviešesnė už tą, kur jūs buvote...“

I Lietuvą Birutė grįžo 1946 metų pabaigoje. Grįžusi į Bir-

Direktorius būta patrioto. Tai padrąsino Birutę vėliau prisipažinti, kad ji esanti į Tėvynę besiveržianti lietuvių. Idėmiai išklausės prisipažinimo, po kelių savaičių direktorius nuvedė Birutę pas ministerijos pareigūnę. Paliku si ją savo kabinete, orios išvaizdos moteris kažkur ilgam išėjo. Vieną paliktą bėglę apėmė baimė ir ji atsiklaupusi ant kilimo, įsikniaubusi į fotelį pasimeldė. Sugrūžusi moteris merginai įteikė išvykimo gyventį Lietuvą leidimą, bet prisakė jo dažnai bet kam nekaišioti. Rodyti tik kraštiniai atvejais. Nuolatinį suiminėjimą, tardymą, studijų ir darbinės veiklos metais dokumentas tarnavo efektyviai. Net tada, kai buvo suimta ir uždaryta saugumo rūsyje Kaune. Tada po išvykusi „pokalbio“, kai neleido naktį net prisnūsti, šis netikras reevakuacijos dokumentas buvo atimtas.

Už savo išsigelbėjimą Birutė jaučia ypatingą pagarbą, meilę ir dėkingumą Latvijos patriotams. Taip pat gelbėti vaikus ir našlaičius iš tremties vyko ir ekspedicijos iš Lietuvos. Jas organizavo inteligenčiai. Rémē tuo metu aukštus postus vadovybėje užėmė žmonės. Apipiltai tremtinį giminių prašymais to meto sovietinė valdžia vaikų grąžinimui į Lietuvą pritarė: rémē ekspedicijas ir pavedė tuo rūpintis Švietimo ministeriją. Pirmaja vaikų iš Sibiro gelbėjimo ekspedicija rūpinosi įtakinga kauniečių gydytoju Nemeikšu šeima. Jiems talkino profesorius Antanas Žmuidzinavičius. 1946 metais per penkias tremtinį našlaičių gelbėjimo iš Sibiro ekspedicijas pargabenta apie pustrečio šimto vaikų. Parvežti vaikų pakaitomis vyko M. Ignatavičius, J. Bulota, P. Montavičius, J. Gerulaitis, O. Jakubėnaitė ir kiti.

Sovietmečiu Vilniaus universitete dėstės Jonas Bulota pasakojo: „Aš tuo metu mokiausia parengiamuosiuose kursuose į Vilniaus universitetą. Kartą žmogus iš Švietimo ministerijos man pasiūlė parvežti 16 vaikų nuo Laptevų jūros. Aš iškart sutikau, nes puoselejau vilti parsigabenti seserį, ištremtą į amžinojo išalo žemę. Su geografu Gerulaičiu surinkę vaikus iš ledinių Stolbų, Trofimovsko, Bykovo ir kitų salų, papildėmė „ledo vaikų“ būrių Jakutsko vaikų namų auklėtiniais“. J. Bulotos ir J. Gerulaičio kelionė su 46 vaikais į Lietuvą užtruko net tris mėnesius.

I Lietuvą Birutė grįžo 1946 metų pabaigoje. Grįžusi į Bir-

žus merginą vos atėjus į gimnaziją atsiimti brandos atestato suėmė enkavedistai. Uždarė į Vytauto gatvėje gydytojo Petruolio namuose įrengtą areštinę. Kai išleido, Birutė išvažiavo į Dotnuvą ir pateko savo mamos Apolonijos pusbrolio Petru Vasinauskos, žinomo mokslininko, globon. Tuo

metu jis buvo Dotnuvos akademijos bandymų stoties direktorius. Šis įtakingas tuometinės Lietuvos „agronomų agromu“ pavadintas žmogus prilaudė ne tik nukentėjusius artimuosius, kraštiečius, bet ir iš tremties grįžusį buvusį prezidentą A. Stulginskį. Cia su vaisiais slapstėsi ir Birutės teta Ona Vaišnorienė, nuteisto buvusio Biržų apskrities kriminalinės policijos viršininko žmona. Petras Vasinauskas Birutę įdarbino Žemės ūkio akademijoje rusų kalbos vertėja. Po dviejų metų iš Novosiolovo nelegaliai grįžo jos mama. Apolonija Morkūnienė kurį laiką slapstėsi Pasvalyje.

Birutė galvojo apie tolimesnes studijas. Realiausią galimybę studijuoti į turėjo ŽUA, tačiau žemdirbiška specialybė Birutės neviliojo. Ji įstojo į Kauno kūno kultūros institutą. Kad yra tremtinė, nuslėpė. Gal todėl po mandatinės komisijos studentų sąraše savęs nerado. Tačiau po dviejų mėnesių atėjo pranešimas, kad ji priimta studijuoti. Birutė net skirta vieta bendrabutyje. Tada reikėjo pagalvoti apie pragyvenimą. Visa laimė, kad jau po pirmojo kurso studentai galėjo įsidarbinti mokyklose ir technikumuose. Birutė už organizacinius gebėjimus, visuomeninę veiklą, sportinius rezultatus gerai vertino rektoriumi dirbęs maskvietis Eugenijus Syzyj. Ją nukreipė būti fizinio lavinimo dėstytoja į Kauno taikomosios dailės vieninę mokyklą, kur ji išdirbo iki pensijos.

1949 metais Birutė ištiekėjo už ilgamečio Taikomosios dailės technikumo direktoriaus Juozo Andrikio (žinomo advokato Rimo Andrikio tėvo). Jiedu sulaukė dviejų dukterių: Aros ir Deivės. Sulaukusi jau devynių dešimčių metų Birutė Ona Morkūnaitė-And-

1989 m birželis. Biržų geležinkelio stotyje gėlės deportacijos aukoms

rikiene gyvena atokiamame Pramonės prospektė Kaune. Sveikatos liko nedaug, tačiau atmintis dar skaudžiai beldžiasi į sielą. Ji dažnai prisimena tremties šaltį, sunkų darbą, ankstyvą tėvelio žūtį. Jai akyse stovi vaizdas, kai 1941 metais kareiviai su aktyvistais atėjo suimti mamos sesers ir jos krikšto mamos Liucijos Onos Vaišnorienės vyra. Mena, mačiusi per stiklinį balkoną, kai Kazys Vaišnoras, buvęs Biržų apskrities politinės policijos viršininkas, prikeltas nakti sėdėjo surakintas verandoje tik su chalatu, o neprašyti svečiai vertė kambarį ieškodami ginklų. Darbas jiems nesisekė, krata darė jau keturias valandas. „Vyrai, – pasakė jiems Juozas, – paklausykit manęs, specialisto, o aš jus pamokysi, kaip reikia atliki krasas...“ Ir jokio pykčio ar neapykantos jo balse nebuvo... Mat jis jautėsi teisus. Tuo metu jo žmona Liucija Ona su sūnumis Algiu, Daliumi ir Rimu slapsėsi pas Petrą Vasinauską. Kazys Vaišnoras buvo nepriklasomybės karos metų 1-ojo pėstininkų pulko savanoris. Karinę tarnybą baigė 1922 metais 2-ame ulonų pulke. Po metų dalyvavo Klaipėdos krašto sukilime. Vėliau dirbo raštininku Vidaus reikalų ministerijoje, žvalgybininku Marijampolėje, Biržuose.

2014 metais Čikagoje mirė artimiausia Birutės klasės draugė Ona Tunkūnaitė, vieno iš Biržų elektrinės savininko Jokūbo Tunkūno duktė. Tun-kūnai, 1941 metais traukdamiesi į Vokietiją, Birutei siūlė važiuoti kartu.

Birutės klasėje mokėsi vienas iš to meto aktyviausiu literatūrų būrelio narių ir geras deklamatorius poeto Eugenijaus Matuzevičiaus brolis Leonardas. Baigęs Biržų gimnaziją dirbo mokytoju Panevėžyje,

Papilio progimnazijoje. 1945 metais suimtas už pogrindinę veiklą ir nuteistas 10 metų lagerio ir 5 metams tremties. Palaidodamas viltis mokytis aukštajoje mokykloje, kalėjo Intos lagériuose, Archangelsko srityje. 1956 metais grįžo į Lietuvą. Baigė Kauno technologijos technikumą. Dirbo elektriku, meistrų verpimo fabrike.

Sujungus gimnazijoje mergaičių ir berniukų klases, būsimasis monsinjoras Kazimieras Vasiliauskas tapo Birutės klasioku. Jiedu buvo geri draugai. Švėsdamas savo kūnigystės penkiasdešimtmetyl Kazimieras Vasiliauskas artimiesiams ir pažystamiems ta proga įteikė nukaldintus atminimo medalius. Įteikdamas jį Birutei, ant pridėto Š. Kazimiero paveikslėlio jis užrašė: „Pačiai šviesiausiai mano jaunystės mergaitei“.

Birutė su pagarba prisimena ir gerbia savo tėvų bei senelių kartas, kurie be šiuolaikinės pedagogikos bei vaike teisių gynimo dogmų pavyzdingai auklėjo savo vaikus. Pūkšėdami per sniego pusnis ar lietui lyjant vaikai kilometrais skubėdavo į mokyklas ir tapdavo Lietuvos šviesuoliais, patriotais, kariais.

Vilniaus bei Klaipėdos universitetu ir „Versmės“ leidyklos 2011 metais surengto nacionalinio biografijų konkurso „Mano ir mano artimųjų likimas istorijos vingiuose“ atsimimų konkurse Birutės Morkūnaitės-Andrikienės pasakojimas įvertintas trečiaja vieta. Apie Birutės ir jos mamos vargus tremtyje vilniečio žurnalisto Boriso Januševičius pasakojimą išspaustino Biržų rajono laikraštis. Tačiau tai tik įdomaus, sunkaus, bet prasmingo moters gyvenimo epizodai...

Stanislovas
ABROMAVIČIUS

Naujos knygos

Per laiko versmes

„Senamiestis, skveras ar bažnyčia gali papasakoti dar negirdėtą istoriją ir smalsiam kauniečiui, ir juo labiau – Kauno svečiu,“ – tai eilutės iš kaukiečių Junonos ir Vytenio Almonaičių nesenai išleistos knygos „Kauno senamiestis“. Ji skiriama keliautojams, miesto svečiams, bet mielai priglunda ir prie eilinio skaitytojo rankų. Knyga „Kauno senamiestis“ yra beletristikos elementais paženklintas, istoriniai įvykiai ir datomis nusagstytais kūrynas.

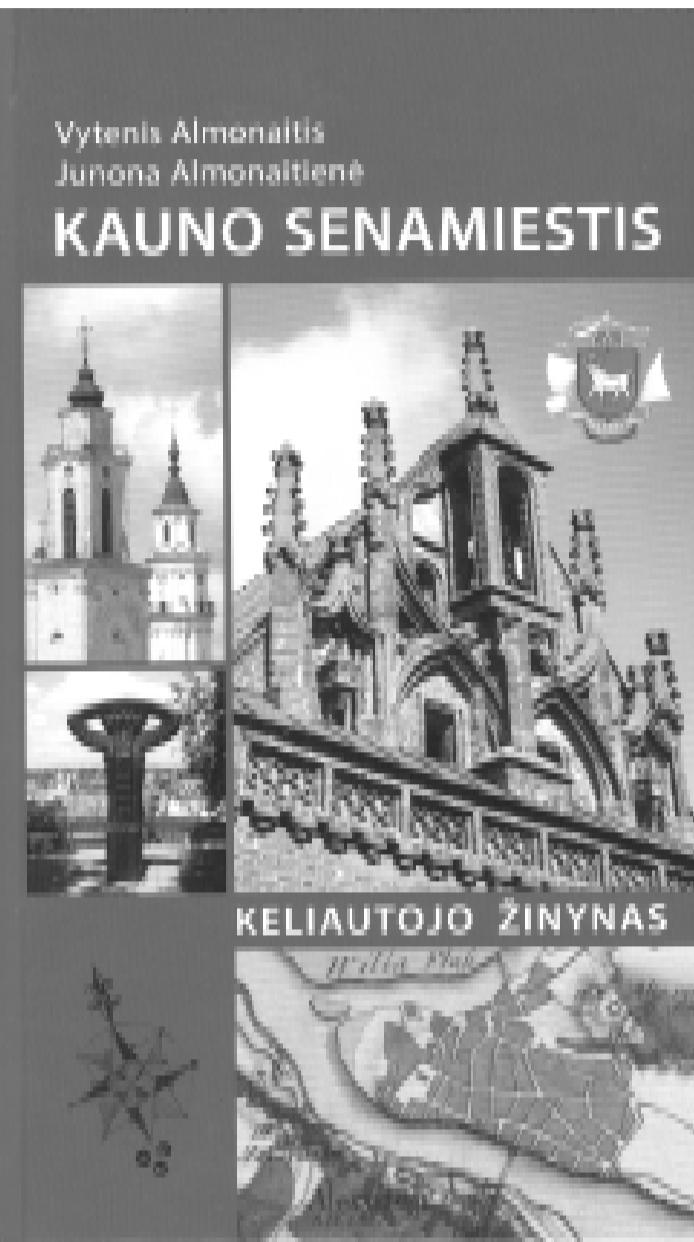
Tai antras papildytas leidimas, visais aspektais pranokstantis savo pirmtaką. Atsiverus pirmuosius puslapius, po ižangos ir įvadinio žodžio, atsirandame Nemuno ir Neries santakoje. Nuo čia ir prasideda kelionė po senamiestį. Vandens keliai Nerimi ir Nemunu nulémē miestiečių įsitvirtinimą šioje atkarpoje, tolimesnę miesto plėtrą ir suklestėjimą. Pagrindinis akcentas, traukiantis aki, – gynybinė Kauno pilis. Ilgus metus stūksojo apgriuvusios jos sienos ir sutvirtinimai, o šiandien, po rekonstrukcijos, atveria naujus vartus į senamiestį. Santakos prieigose vyksta renginiai, pramogos, reikšmingos šventės. Atgimimo metais santakoje vyko masinis kauniečių mitingas. 1993 metų rugsėjo 6-ąją Lietuvoje viešėjęs popiežius Jonas Paulius II susitiko su kauniečiais ir juos palaimino šioje vietoje. Irenegus laikiną altorių popiežius aukojo šv. Mišias. Dabar šią istorinę vietą žymi išraiškinės paminklas Jonui Pauliui II, sukurtas skulptoriaus Česlavo Dzvigajaus. Popiežiaus apsilankymas visai Lietuvai labai svarbus įvykis. Prasminga ir tai, kad Jonas Paulius II pakėlė Vincentą Sladkevičių į kardinolus, o 1991 metais atnaujino Vatikano ir Lietuvos Respublikos diplomatinius santykius. Kauno pilyje veikia Kauno miesto muziejaus filialas, kuriame surinkti eksponatai pasakoja apie svarbiausius miesto įvykius nuo 13 amžiaus iki šių dienų.

Kiekvieną miestą, nedidelį miestelį ar gyvenvietę puošia bažnyčios. Kauno senamiestyje jų išties nemažai. Autoriai savo knygoje surikiavo pačius svarbiausius, laiko patikrintus maldos namus. Pirmoji pristatoma Šv. Jurgio Kankinio bažnyčia ir pranciškonų (bernardinų) vienuolyno ansamblis. Tai – monumentalaus gotikinio stiliaus su vėlyvesniu stiliu detalėmis statiniai. Pastatų gausybėje atrandame ir Vyskupų rūmų ansamblį – dabar-

tinę Kauno arkivyskupijos kurią. „Mažuoju Vatikanu“ knygos autorių pavadinta kunigų seminarija, Šv. Trejbės bei Šv. Jurgio bažnyčios sudaro neatsiejamą senamiesčio ansamblį, be kurių neįmanoma būtų atpažinti tikrojo Kauno veido. Senamiesčio centre puikuojasi Kauno miesto savivaldos simbolis – miesto rotušė, vadina baltąja gulbe. 1795 metais, kai Lietuva prarado valstybingumą, Kaunas neteko savivaldos. Tad ir rotušė prarado savo funkcijas. Vienu metu čia buvo arsenalo patalpos, vėliau – cerkvė, teatras ir... ugniagesių būstinė. 1837 metais Kauno rotu-

šeje įrengta laikina caro Nikolajaus I rezidencija, kai jis vykdavo pro Kauna, keliaudamas Peterburgo–Varšuvos maršrutu. Tik 1973 metais rotušei suteiktas jai labiausiai tinkamas santuokos rūmų statusas.

Eini Kauno senamiesčio gatvelėmis, ir stabtelėjus prie pastatų, pažymėtų memorialinėmis lentomis, tarsi knygą apie šias vietas skaitai. Pastatas, pažymėtas Rotušės aikštės 10-uoju numeriu, savo laiku priklausė Kauno pavieto didikams Zabieloms, o prie šio namo pritvirtinta memorialinė lenta informuoja, jog čia gyveno poetas, kalbininkas ir dvasininkas Antanas Baranauskas. Kaune jis praleido apie 30 metų. Rotušės aikštės 13-uoju numeriu pažymėtame name gyveno poetas, kunigų seminarijos rektorius Jonas Mačiulis-Maironis. Jo iniciatyva namai buvo įkurti tokiu stiliumi, koki pasirinko pats poetas ir gyveno juose 23 metus, iki pat mirties. Dabar šiame name – Maironio literatūros muziejus, daugelio iškilių literatūrinių renginių židinys. Lietuvų literatūros klasikui Maironiui pastatytas iškilus paminklas – skulptoriaus Gedimino Jokūbonio ir kauniečių dovana miestui. Ne mažiau reikšmingas paminklas, iškilęs šiaurės

ti, stabtelkime prie kiekvieno namosenamiesčio, ir pasijusime tarsi būtume atsiverę istorijos vadovėli.

Didelis bažnyčių masyvas glūdi Rotušės aikštėje, aplink ją, o štai Vytauto bažnytėlė – ankstyvosios gotikos paminklas – rado vietą ant Nemuno kranto. Pasak istoriko Alberto Vijūko-Kojalavičiaus, 1400 metais šią bažnyčią pastatė Didysis Lietuvos kunigaikštis Vytautas, norėjės „pareikšti padéką gerajam Viešpačiui Dievui už tai, kad leido gyvam sugržti iš pragariško Vorsklos mūšio.“ Bažnyčia skirta vienuoliams pran-

ciškonams. Joje įrengtos dvi memorialinės lentos Lietuvos kariams. Pirmoji informuoja, jog 1918–1919 metais Rusijos rytuose atsidūrė lietuviai subūrė Sibiro lietuvių batalioną, kuris kovėsi su bolševikais ir planavo organizuotai grįžti į Lietuvą, bet... dalis karių pateko į raudonųjų partizanų nelaisvę, kurie aštuonis lietuvius užkapojė kardais. Kita lenta skelbia apie 14 aukštų Lietuvos artillerijos karininkų, kurie buvo kalinami ir marinami Užpoliarėje, Lamos lageryje. Vytauto bažnyčia puošia ne tik šventųjų paveikslai, bet ir Vytauto Didžiojo skulptūra bei vitražai su karaliaus Mindaugo ir kunigaikščio Gedimino atvaizdais. Skulptūros autorius Gediminas Jokūbonis, vitražų – Vytautas Švarlis.

Vienas vertingiausių velyvosios gotikos pastatų Lietuvoje – Perkūno namai Kaune. Dabar čia veikia katalikiška neformalaus švietimo įstaiga, vyksta edukacinė veikla – teatralizuotos ekskursijos, amatų pamokėlės. Šiame name veikia poetui Adomui Mickevičiui skirta ekspozicija.

Kaune gausu architektūros stilių įvairovės – dominuoja klasicizmo bei baroko stiliai. Tačiau, kaip ir kiekvienas miestas, turi atramas taškus,

pagrindinius akcentus. Vienas jų – Šventų apaštalų Petro ir Pauliaus arkikatedra, kaip parapijinė bažnyčia įsteigta 15 amžiaus pradžioje. Manoma, kad ją įsteigė kunigaikštis Vytautas, nes 1413 metais ji jau tuošė Kauno senamiestį. Tapo Žemaičių vyskupijos, vėliau – Kauno arkivyskupijos centru. Nuo 1921 metų arkikatedra tapo bazilika – aukščiausio rango katalikų bažnyčia.

Kitas senamiesčio atramos taškas – Istorinė Lietuvos Respublikos prezidentūra. Knygos autoriai pasakoja, jog įsigijusi valdą Flora Čechavičienė ėmė organizuoti statybos darbus būsimiems reprezentatyviems rūmams. Šiai idėjai pritarė ir pirklys Solomonas Fainbergas iš Raseinių. Rūmai buvo išnuomoti Kauno gubernatorius administracijai. Vėliau caro valdžia juos nupirkė už 35 tūkstančius rublių. 1919 metais iš laikinų patalpų Laisvės alėjoje į rūmus persikraustė Lietuvos Respublikos prezidentūra. Ten įrengtas prezidento darbo kabinetas, du priėmimo kambariai, patalpa adjutantui, budinčio karininko kambarys, butas prezidento šeimai. Čia dirbo ir gyveno viisi trys prieškario Lietuvos prezidentai: Antanas Smetona, Aleksandras Stulginskis ir Kazys Grinius. Daugiau kaip 20 metų šiuose rūmuose buvo priimami valstybei ir jos žmonėms lemtingi sprendimai.

Svarbus Kauno akcentas – miesto gynybinė siena. Ji atsirado 17 amžiuje, ne kartą padėjusi miestui apsiginti nuoplėšikų, samdytos kariuomenės būrių, kontroliuoti judėjimą į miestą ir iš jo. Kurtis ir plėtotis miestui padėjo sąlytis su svečiomis, Hanzos šventės, prekybiniai ryšiai bei pramogos.

Šioje apžvalgoje neminimos nei miesto transporto arterijos, nei kavinės, restoranai, viešbučiai, muziejai, prekybos centrai, kultūrinės paskirties objektais, mokslo įstaigos. Visa tai paliekama keliautojo įžvalgumui. O pavartę žinyną „Kauno senamiestis“, kiekvienas turime padékoti knygos autoriams – KTU docentei, psichologei Junonai Almonaitienei ir VDU humanitarinių mokslo daktarui, Istorijos katedros docentui Vyteniui Almonaičiui. 203 nuotraukos, piešiniai, žemėlapių fragmentai knygą daro patraukliai įvairaus amžiaus skaitytojui. Keiliaukime po šią miesto atkarpa su „Kauno senamiesčiu“ ranke. Knyga padės atrasti dar nematytus kampelius.

Aušra ŠUOPYTĖ

2015 m. spalio 16 d.

Pro memoria

Liucija Čarneckaitė-Jasiukevičienė gimė ir augo Romoje, Italijoje, Amerikos lietuvių, mylinčios mamos Eleonoros ir tuomet Italijoje Lietuvos diplomato tarnybą ėjusio tėcio Valdemaro Vytauto Čarneckio šeimoje. Pagarba ir meilė saulėtai šliai, kurioje prasmingai Lietuvos vardin darbavosi tėvas, gausėjo šeima, pažadino tėvų norą dukterį pavadinti Liucią. Čarneckių šeimai tai buvo laimingiausių jų gyvenimo metai. Šeimoje be Liucijos

**Liucija Čarneckaitė-Jasiukevičienė
1927–2015**

jos dar augo keturi broliai.

Antrasis pasaulinis karas atnešė didžiulį dvasinį skausmą ir fizines kančias visai šeimai. 1941 m. birželio 13-osios naktį visą Čarneckių šeimą enkavedistai suėmė. Diplomatas tėvas buvo išvežtas į Gari lagerį Sverdlovsko apskrityje ir 1942 m. sušaudytas, o motina su 5 vaikais išgyveno 17 metų Sibiro tremti. Saltoji Laptevų jūra turbūt pagailėjo gausios šeimos ir suteikė galimybę išlikti. Anuomet dar paauglystės metais Liucija stebino menininkės talentu, ypač gražiai piešė, o jos broliai iš mamuto ilties drožinėjo skulptūrėles. Mama neleido šeimai palūžti, kasdien badaujančius vaikus šildė dvasine šiluma, neišsenkančiu optimismu ir tvirtu tikėjimu Dievu.

Liucija Jakutske baigė mokyklą, mokėsi tapyti. Po tremties grįžusi į Lietuvą baigė Vilniaus dailės institutą. Dirbo Operos ir baletų teatre dailininkė dekoratore. Keletui

spektaklių sukūrė scenografią. Užaugino du vaikus – Liuciją ir Vytautą. Puoselėjo meile Lietuvai, nestokojo geros nuotaikos, jos veidą nuolat puošė šypsena. Su savo dukra ji daug keliavo po Lietuvą: lankė mažus miestelius, kaimus, fotografavo bažnyčias, dvarus, gražiausias sodybas, pilis. Visos nuotraukos sudėtos į albumus, aprašytyos. Jos tai darė talentingai, tarsi paveldėjusios kokį geną iš tėvelių ir senelių.

Liucija mamos, kuri sulaukė 98 metų, neteko 1995-aisiais. Didžiausią skausmą suteikė dukros Liucijos netektis 2015 metais. Sūnus Vytautas prasmagai darbuojasi katalikiško tikėjimo stiprinimo varden.

Palaidota Kauno Panemunės kapinėse.

Nuoširdžiai užjaučiame sūnų Vytautą ir brolį Povilo šeimą.

Laptevų jūros tremtinių broliai „Lapteviečiai“

Pro memoria

Gimė 1929 m. balandžio 1 d. daugiavaikėje kario savanorio šeimoje. Mokėsi Jurbarko gimnazijoje. 1945 m. išsijungė į ginkluotą pasipriešinimo kovą pries sovietų okupantus. 1946 m. buvo suimtas ir nuteistas. Kalėjo Ma-

**Vladas Meškauskas
1929–2015**

gadano sritys lageriuose. 1953 m. išsiustas į tremtį Igarkon. Į Lietuvą grįžo 1955 m. Baigė vidurinę mokyklą, vėliau – technikumą. Dirbo MSV.

Sukūrė šeimą, užaugino dvi dukteris. Deja, jos mirė anksčiau nei tėtis. Atkūrus neprilausomybę aktyviai dalyvavo Sajūdžio veikloje. Rinko medžiagą apie žuvusius likimo draugus, organizavo ir prisidėjo jamžinant partizanų žūties vietas.

Vladas – ne tik LPKTS Jurbarko filialo narys, bet ir karys savanoris, 2001–2005 m. – atkurtos LLKS Kęstučio apygardos vadasis. Už aktyvią veiklą apdovanotas Pasipriešinimo dalyvio kryžiumi, LPKTS 2-ojo laipsnio žymeniu „Už nuo-

pelnus Lietuvai“, daugybe padėkos raštų. Negana to, jis dainavo LPKTS Jurbarko filialo chore „Versmė“ nuo pat jo įsikūrimo dienos, su daina nesiskyrė iki užklumpant ligai, dalyvavo visuose renginiuose, dainų šventėse. Drauge su choristais Sausio 13-ają budėjo prie TV bokšto.

Šiandien sunku patikėti, kad šalia nebebus energingo, nuoširdaus, neatsisakančio padėti bendražygio.

Palaidotas Kauno r. Karmėlavos kapinėse.

Nuoširdžiai užjaučiame vaikaičius, seseris, gyvenimo draugę, artimuosius, draugus, bendražygius.

LPKTS Jurbarko filialas

Skelbimai

Spalio 16 d. (penktadienį) kviečiame dalyvauti Pažintinio tako, skirto partizaninio karo istorijai, atidarymo iškilmėse.

11 val. svečių registracija Raseinių r. Ariogalo gimnazijoje (Vytauto g. 94, Ariogala);

11.30 val. eisena į Ariogalo parapijos Šv. Arkangelo Mykolo bažnyčią;

12 val. šv. Mišios už Lietuvos laisvę ir kovose žuvusius Laisvės kovotojus;

13.30 val. iškilmės Daugėliškių miške. Pažintinio tako atidarymas, paminklo šventinimas, susitikimas su Laisvės kovų dalyviais.

Užjaučiame

Mirus Mamai nuoširdžiai užjaučiame Seimo narį Rytą Kupčinską, jo gemines ir artimuosius.

Lietuvos moterų lyga

Dėl Motinos mirties nuoširdžiai užjaučiame Seimo narį Rytą Kupčinską.

LPKTS Vilniaus skyrius

ISSN 2029-509X

Leidėjas LPKTS

Tremtinys

Mūsų adresas: Laisvės al. 39, LT-44309, Kaunas, tel. (8 37) 323 204, faksas (8 37) 323 214
www.lpkts.lt, el. paštas: tremtinys.redakcija@gmail.com, tremtinys@zebra.lt

Redaktorė Jolita Navickienė. Redakcija: Austėja Žostautaitė, Vesta Milerienė. Maketavo Ignas Navickas

Įmonės kodas 3000 32645

Ats./sąsk. Nr.LT18 70440600 0425 8365, AB „SEB“ bankas

ILSÉKITĖS RAMYBĖJE**Bronius Šarauskas
1927–2015**

Gimė Raseinių r. Butkiškių k. 1948 m. su šeima ištremtas į Irkutsko sr. Zemos miestą. Tremtyje sukūrė šeimą, užaugino sūnų ir dukterį. Prasidėjus Atgimimui, aktyviai įsiliojo į Sajūdžio veiklą, istojo į Saulių sąjungą. Dalyvavo partizanų perlaudojime.

Palaidotas Radviliškio kapinėse.

Nuoširdžiai užjaučiame vaikus ir gemines.

LPKTS Radviliškio filialas

**Lionė Mataitytė-Labanauskienė-Bružienė
1930–2015**

Gimė Radviliškio r. Gendvilių k. ūkininkų šeimoje. 1948 m. su tėvais ištremtas į Irkutsko sr. Zemos r. Tremtyje sukūrė šeimą. Į Lietuvą grįžo 1958 m., apsigyveno Radviliškyje. Užaugino du sūnus ir dukterį. Kolleido sveikata, dainavo buvusių tremtiniių chore.

Palaidota Radviliškio kapinėse.

Nuoširdžiai užjaučiame vaikus ir gemines.

LPKTS Radviliškio filialas

**Danutė Bigailaitė-Gargasienė
1927–2015**

Gimė Mažeikių aps. Leckavos valsč. Kušlėnų k. ūkininkų šeimoje, auginusioje keturias dukteris ir sūnų. Tėvas, buvęs šaulyks, 1944 m. suimtas, žuvo Mordovijoje. Mama su vaikais vertėsi ūkyje, rėmė partizanus, turėjo įrengę bunkerį. 1948 m. dukterys, sūnus, senelė ir dėdė ištremti į Taišeto r. Sujetichos gyv. Gyvos išliko tik seserys. 1958 m. Danutė ištėkojo už buvusio politinio kalino Alberto Gargaso, susilaukė sūnaus ir dukters. Šeima, neturėjusi teisės gyventi Lietuvoje, išvyko dirbtį į Komijos kasyklas. 1968 m. pavyko grįžti į Lietuvą, apsigyveno Telšiuose, dirbo melioracijoje. Buvo LKDP ir LPKTB narė, dainavo buvusių tremtiniių chore.

Nuoširdžiai užjaučiame vaikus ir artimuosius.

LPKTB Telšių filialas

**Algirdas Šiaudikas
1949–2015**

Gimė Krasnojarsko kr. Igarkoje. 1957 m. šeima buvo reabilituota ir grįžo į Lietuvą. Algirdas Lietuvoje baigė vidurinę mokyklą, dirbo sanotechniku. Sukūrė šeimą, užaugino dukterį ir sūnų. 1995 m. tapo LPKTS Kauno filialo nariu, aktyviai dalyvavo visuomeninėje veikloje.

Palaidotas Kauno Romainių kapinėse.

Nuoširdžiai užjaučiame žmoną Danutę, sūnaus Mindaugo ir dukters Irmos šeimas, gemines ir artimuosius.

LPKTS Kauno filialas

**Juozas Čerkesas
1941–2015**

Gimė Panevėžio aps. Karsakiškio valsč. Velniakių k. ūkininkų šeimoje. Tėvas politinis kalinys 1947 m. mirė Urale. Juozas 1951 m. su motina ir dvimi broliais ištremtas į Tomsko sr. Teguldeito r. Staro Šumilovo gyv. Būdamas 12 metų pradėjo dirbtį Sredne Čiulynsko miško pramonės ūkyje. 1958 m. su šeima grįžo į Lietuvą. Dirbo įvairiose įmonėse vairuotoju. Su žmona Elena užaugino dvi dukteris.

Palaidotas Panevėžio kapinėse.

Užjaučiame dukteris ir artimuosius.

Buvę Staro Šumilovo tremtiniai

Spausdino spaustuvė UAB „Morkūnas ir Ko“, Draugystės g. 17, Kaunas

**2 spaudos lankai
Tiražas 2160 egz.**

**Kaina
0,58 euro (2 litai)**

Projektą „Lietuvos Laisvės kovų, tremties ir tautos netekcių atspindžiai“ remia

**S P A U D O S ,
R A D I O I R
T E L E V I Z I O J O S
R È M I M O
F O N D A S**

Atminimo kryžius tėvui, seneliui, istorijai

(atkelta iš 1 psl.)

Apie Žaliosios rinktinės partizanų ryšininką, visų trijų vaikų – partizanų tévą Vinceną Šniuolį ir jo atminimo įamžinimą seniai mاستe Radviliškio LPKTS pirmininkė Stasė Janušonienė. Surado bendraminčių ir rėmėjų: sumanymui pritarė Baisogalos seniūnės Romas Kalvaitis, atminimo Kryžių pagamino balsogalietis tautodailininkas Edvardas Biełokopitovas.

Renginio vedėja priminė kilnios šeimos istoriją: „Matai, Vincentai, su nagiňėm vaikštai, bet vaikus į mokslus leidi...“ – kaimiškai ir praktiškai vertindavo Vincento Šniuolio tautinių, kultūrinjų sąmoningumą kaimynai. 1949-ieji Šniuolių šeimos artimiesiems paženklinti širdgėla ir skausmu: 1949 metų rugpjūčio 13-ąją kautynėse su MGB kariuomenės kareiviais Užpelkių miške, Grinkiškio valsčiuje, žuvo Jonas Vy-

tautas Šniuolis, Prisikėlimo apygardos štabo viršininkas. Labai simboliška, kad tą pačių metų lapkričio 1-ąją mirtis pasitiko jo seserį Birutę Eleną Šniuolytę-Pajarskienę-Idą – žydraakę Algimanto apygardos partizanę.

Sakoma, kad motinos malda pasiekia devintą dangų. Mama Veronika sūnui Viktorui išmeldė grįžimą iš tremties. Vienintelis 1949 metų Lietuvos laisvės kovos sajūdžio tarybos Minaičiuose pasirašytos Deklaracijos įvykių liudytojas sulaukė Lietuvos nepriklausomybės atkūrimo ir iki pat mirties buvo keliaujanti tautos laisvės siekio atminimo legenda. Siemet lapkričio 8-ąją jam sukaktų devyniasdešimt metų.

LPKTS Radviliškio filialo pirmininkė Stasė Janušonienė, Vincento Šniuolio vaikaičiai Rūta Šniuolytė-Kairienė ir Vytenis Šniuolis, Baisogalos seniūnės Romas Kalvaitis, Rad-

viliškio seniūnijos seniūno paduotoja Virginija Balinskiene atidengė atminimo kryžių, skirtą Vincento Šniuolio atminimui. Ši kančios ir vilties simbolį pašventino Baisogalos Švenčiausios Trejybės bažnyčios klebonas Tomas Janavičius, gražiai primindamas pasaką apie tris medžius ir jų svajones, kurios visos išsipildė. Baisogalos bažnyčios choro atlikėjai, vadovaujami Nerino Bernadickienės, pašventinimo ceremoniją palydėjo giesme „Kryžiau šventas...“.

Susirinkusieji prie paminklo uždegė žvakelių ir padėjo gėlių. Miško tylą perskrodė Lietuvos kariuomenės Karinių oro pajėgų Oro gynybos bataliono karių salvės už Lietuvą, už rezistentus, už Laisvę. Susirinkusieji sugiedoję valstybės himną. Tylos minute pagerbtas Laisvės kovotojų atminimas.

Radviliškio rajono savival-

dybės administracijos Paveldos augos skyriaus vedėjas Vytautas Simelis pasidžiaugė dar vienu Lietuvos laisvės atminimo įamžinimu mūsų rajone. Priminė kitas lankytinas Laisvės kovų vietas: Minaičius, Sajū sodybą, Mažuolių bunkerį ir kitas.

Rūta Šniuolytė dėkojo už senelio žūties prieš septyniadesimt metų pagerbimą: „Džiugu, kad išsaugotas Lietuvos Laisvės kovotojų atminimas ilgam išliks ateities kartoms. Mūsų šeimai tai didžiulė dovana“.

Ispūdingiausia žuvusio partizanų ryšininko atminimo renginio akimirka – būrio jaunujų Baisogalos šaulių pasižadėjimų tarnauti Tėvynėi davimas. Jų priesaiką priėmė ir kalbą sakė Šiaulių generolo Povilo Plechavičiaus 6-osios rinktinės Baisogalos Garbės kuopos vadadas Rimantas Narbutis.

Artimieji, giminės, susirin-

kusieji sveikino jaunuosius patriotus. Baisogalos bažnyčios choras kartu su susirinkusiais atliko dainą „Lietuva brangi...“. Vaikaitis Vytenis Šniuolis dalijosi šiltais atsiminimais iš tévo Viktoro pasakojimų.

Baisogalos seniūnas Romanas Kalvaitis nuoširdžiai dėkojo visiems susirinkusiems, ypač LPKTS Radviliškio filialo pirmininkei Stasei Janušonienei, Paveldos augos skyriaus vedėjui Vytautui Simeoniui, Baisogalos ir Radviliškio kuopų šauliams, Vincento Šniuolio artimiesiems, Miežaičių kaimo gyventojams, susirinkusiesiems.

Paskui renginio dalyviai aplankė Mažuolių miške 1944 metų rudenį įrengtą bunkerį kuris regiono istoriografijoje nurodomas kaip pirmasis bunkeris Radviliškio rajone. Deja, šiuo metu dar neatstatytas.

Laima MACYTĖ

Pamiršti negalima

(atkelta iš 1 psl.)

Susirinkusieji sugiedoję Lietuvos himną, buvo pakelta lietuviška Trispalvė, į dangų paleisti taiką simbolizuojantys balandžiai, nugriaudėjo patrankos salvė.

Kalbėjo ir savo kūrybos eiles, skirtas partizanų atminimui, perskaitė Biržtėne gyvė-

nantis buvęs Balbieriškio seniūnas Antanas Vilkas. LPKTS Alytaus filialo pirmininkė Stasė Tamašauskienė pasidžiaugė, kad yra pagerbiami šiame krašte kovoje partizanai, kad prisiminimai apie juos perduodami jaunimui ir diegiamą pareiga šias tradicijas tęsti.

Renginį vedė Regina Zabitenė. Dalyvavo tautiniai draubžiaiši pasipuošusios Krokiukio Tomo Noraus-Naruševičiaus gimnazijos moksleivės. Simno kultūros centro Ūdrijos kultūros namų folkloro ansamblis „Rūta“ (vadovė Regina Zabitenė) padainavo šiai progai parinktu dainų.

vartotojiškos visuomenės nariai, tačiau ne laisvi piliečiai. Tiems, kas to nenori, tegaliu pasiūlyti vieną receptą: skirkite laiko draugystei, bendravimui su bičiuliais, nešiokite vienas kitų naštus, auginkite pasitikėjimą.

Mums bandoma įteigti, kad Laisvė – tai galimybė šėlioti. Tarsi tikra Laisvė téra fejerverkas, su trenksmu iššaudomas ir paliekantis krūvelę nuodėgulių. Tačiau tikra Laisvė labiau primena sodą, kurį reikia brandinti ir nuolat laistyti atsakomybe.

Mums tvirtinama, kad šeima – tai atgyvena, tradicinius reliktas, kad santykius turime vartoti ir, jei tik iškyla sunkumai, tuo pat juos nutraukti. Dar daugiau, tvirtinama, kad neteisinga, nedora neleisti bet kam vadintis „šeima“. Tarsi šeima būtų prizas, o ne santykį ir bendrystės mokykla.

Tačiau propagandininkai gali teigti bet kokias keistenybės, mūsų apsisprendimas – kaip mes elgiamės šeimoje. Šiandien tikrai nepakanka žodžiai ginti šeimą, bet būtina gyventi šeimoje taip, kad ir ki-

ti jaustų sklindantį bendrystės džiaugsmą. Draugystė šeimoje svarbesnė nei bet kur kitur. Jei šeimos nariai neskiria pakankamai laiko vienas kitam, nesimoko džiaugtis tarpusavio bendravimu, šeima pradeda nykti.

Taip pat vis garsiau įrodinėjama, kad tautiškumas yra atgyvena, kad Tėvynės meilė prieštarauja tolerancijai ir globalizacijos tendencijoms. Tačiau nepamirškime, kad Tėvynė – tai Dievo dovana. Kiekvienas emigrantas paliudys, kad jaučiasi kaip našlaitis.

Deja, dažnai reikia prarasti Tėvynę, kad suprastum Jos svarbą. Tėvynės meilė nereiškia užsisklendimo nuo pasaulio, nereiškia neapykantos kiemis. Tėvynė – tai pirmiausia mūsų šaknys ir gyvybingumo syvai. Labai svarbu saugotis šias šaknis nuo globalizacijos šaknų, net jei trumpalaikėje perspektyvoje gali atrodyti, kad patogiai būtų gyventi kosmopolitišiame pasaulyje.

Tautiškumo puoselėjimas – tai kartu ir mūsų atminties išlaikymas. Nuo kiekvieno iš

jaunujų konservatorių Alytaus skyriaus atstovai: Agnė Grigaliūnaitė, Andrius Jučas ir Povilas Labukas, po renginio padėjo dalinti kareivišką košę, kurios parūpino partizanų ryšininkės Onos Baltruševičienės-Ziboklės duktė Angelė.

Už rūpinimąsi krašto kultūriniu gyvenimu ažuolų lapų

vainiku bendruomenės aktyvisčių pagerbtas „Vidupio“ bendruomenės pirmininkas Alfonsas Vitkauskas padėkojo visiems prisidėjusiems prie kryžiaus pastatymo ir dalyvavusiems renginyje.

Scholastika KAVALIAUSKIENĖ
Henriko Leitonu nuotraukos

Trečio pasirinkimo nėra

(atkelta iš 2 psl.)

Už ką turime kovoti? Vidi- nė okupacija tuo skiriasi nuo išorinės, kad tenka kovoti ne su regimiu, aiškiai įvardijamu priešu. Ne prekybos centrai kalti dėl vartotojiškos kultūros suklestėjimo. Ne milijonieriai kalti dėl to, kad absoliuti dauguma žmonių viską pradėjo matuoti pinigais. Ne gėjai kalti, kad tiek išplito skyrybos ir tévai neranda laiko vaikams. Ne liberalai kalciaus, kad krikščionys laikosi atokiai nuo politikos, o įsijungę į ją pamiršta savo įsitikinimus.

Turime kovoti už atsakin- gą Laisvę, šeimą, tikrą draugystę, Tėvynę.

Jei būsime pavieniui, iš tiesų, labai nedaug ką galėsime nuveikti. Nepamirškime, kad draugystei, bendrystės saitų auginimui reikia laiko ir širdies. Deja, esame pratinamivisą laiką iššaistytį „praktiškiems“ dalykams: siekui kuo daugiu uždirbtį, informacijos vartojimui, madingoms pramogoms ir t. t.

Jei pasiduodame tokiam spaudimui, tampame patogūs

mūsų priklauso, ar mūsų vai- kai, bičiuliai žinos tuos didvyrius, iš kurių turime mokyti drąsos ir žmogiškumo. Mes piktinamės, kad jaunoji karta nežino 20 amžiaus Laisvės kovų didvyrių, bet ar mes pasakojame jiems apie juos, ar patys semiamės iš jų jėgų.

Suprantu, kad pikta, jog mokyklų programose nėra patrauklaus pasakojimo apie palaimintą Jurgį Matulaitį, kunią Juozą Zdebskį, Eucharistijos bičiulių judėjimą ir jo įkūrėją sesę Gemą Stanelytę, įvairias jaunimo pogrindines organizacijas, „Lietuvos Katalikų Bažnyčios Kronikos“ leidybos peripetijas, nėra jaudinančių ir įkvepiantį pokario partizanų laiškų ir užrašų, autentiškų atsiminimų apie tremtį. Tačiau pirmiausia visa tai turibūti mūsų šeimų kasdienybėje. Tai turėti būti svarbu mums, nes visi vaikai mokosi ne iš tévu kalbų, bet iš jų elgesio.

Šiandien išprasta kartoti, kad Lietuvos politinis gyvenimas téra pelkė, kuri įtraukia kiekvieną, įkėlusį į ją koją.

Toks vaizdinys patogus konformistinei sistemai, nes, kai visi purvini, nėra ko galvoti ir apie savo dėmes, be to, purve išnyksta visi skirtumai, ir tie, kuriems tikrai svarbu Laisvė, šeima ir Tėvynė, laikosi per atstumą nuo politinių kovų, nes nemégsta triukšmo ir veidmaiystės. Tačiau Laisvės partizanas privalo prisiminti, kad neįmanoma išvalyti išpurvinto kambario į jį nežengus.

Tikrai nesakau, kad visi pri- valome būti partiniai ar siekti politinių pareigų. Politika yra kur kas platesnis dalykas. Jei mes nusišaliname nuo politinių diskusijų, jose dominuos vartotojiškas kalbėjimas. Jei mes neišsakysime garsiai, kas mums svarbu, vartotojiška sistema nesikeis ir bus gina ma argumentu, kad visi patenkinti.

Tad dar kartą kartoju – tetu- rime du pasirinkimus. Arba esa me Laisvės ir žmogiškumo partizanai, arba nužmoginancios temos kolaborantai. Kiekvienas pri- valome apsispresti, nes tre- cios galimybės nėra.

Andrius NAVICKAS